

عدالت ترمیمی در عمل

ارزیابی آنچه که برای بزه دیدگان و بزهکاران نتیجه بخش است

مؤلفین:

جوانا شاپلند، گرئن رابینسون و آنجلا سارزبی

ترجمه:

دکتر علی طالع زاری

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد - سرگان

چاپ نخست ۲۰۱۱ توسط انتشارات روتلج

پارک اسکوتر ۲، میلتن پارک، اکسون، OX14 4RN

چاپ همزمان در آمریکا و کانادا توسط روتلج

خیابان سوم ۷۱۱، نیویورک، NY10017

روتلج یکی از شرکت های انتشاراتی گروه تیلور و فرانسیس، یک کسب و کار اینفورما است.

این نسخه در کتابخانه الکترونیکی گروه تیلور و فرانسیس، ۲۰۱۱ منتشر شده است.

۲۰۱۱ جوانا شاپلند، گرئن رابینسون و آنجلا سارزبی

شابک	۰۰-۲۱۲-۳۴۶-۹۷۸-۱۶۰۰۰۰ ریال
شماره کتابشناسی ملی	۴۰۸۹۶۵۹
عنوان و نام پدیدآور	عدالت ترمیمی در عمل: ارزیابی آنچه که برای بزه‌دیدگان و بزه‌کاران نتیجه‌بخش است/مؤلفین جوانا شاپلند، گوئن رابینسون و آنجلا سارزبی؛ ترجمه علی طالع زاری
مشخصات نشر	تهران: کتاب آوا، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۳۵۲ ص.
پادداشت	عنوان اصلی: ۲۰۱۱، Restorative Justice in Practice, Evaluating what works for victims and offenders
موضوع	عدالت ترمیمی - انگلستان
موضوع	عدالت ترمیمی - ویلز
موضوع	غرامت‌ها (عدالت کیفری)
موضوع	قربانیان جرم و جنایت
موضوع	بزهکاران و مجرمین - توانبخشی
موضوع	میانجیگری
رده‌بندی دیوید	۳۶۴/۷۸۰۹۰
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۴ ع ۴ اش HV۸۷۷
سرشناسه	شاپلند، جوانا، ۱۹۵۰-م. Shapland, Joanna
شناسه افزوده	رابسون، گوئن، ۱۹۶۰-م. Robinson, Gwen
شناسه افزوده	سارزبی، آنجلا. Sorsby, Angela
شناسه افزوده	طالع زاری، علی، ۱۳۶۰ مترجم
وضعیت فهرست نویسی	فیا

عدالت ترمیمی در عمل

ارزیابی آنچه که برای بزه‌دیدگان و بزهکاران نتیجه‌بخش است

انتشارات کتاب آوا

مؤلفین	جوانا شاپلند، گوئن رابینسون و آنجلا سارزبی
مترجم:	دکتر علی طالع زاری
ناشر:	کتاب آوا
نوبت چاپ:	اول ۱۳۹۴
شمارگان:	جلد ۱۰۵۰
قیمت:	ریال ۱۶۰۰۰۰
شابک:	۰۰-۲۱۲-۳۴۶-۹۷۸-۱۶۰۰۰۰

نشانی مراکز پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، بن‌بست حقیقت، پلاک ۴، واحد ۴

شماره‌های تماس: ۶۶۹۷۴۱۳۰ - ۶۶۴۰۷۹۹۳ - ۶۶۹۷۴۶۴۵ - دورنگار: ۶۶۴۶۱۱۵۸

گرگان، خیابان امام، آفتاب بیستم، کتابفروشی جلالی - تلفن: ۰۱۷۳-۲۲۲۲۱۲۷، ۰۱۷۳-۲۲۵۳۹۱۸

www.avabook.com Email: avabook_kazemi@yahoo.com

نشانی فروشگاه: اسلام‌شهر، خیابان صیاد شیرازی، روبروی دانشگاه آزاد، جنب دادگستری

شماره تماس: ۵۶۳۵۴۶۵۱

کلیه حقوق این اثر برای انتشارات کتاب آوا محفوظ است.
هرگونه کپی‌برداری و تهیه جزوه از متن کتاب، استفاده از طرح روی جلد و عنوان کتاب جرم است و متخلفان طبق قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند

فهرست مطالب

۱۳	پیشگفتار مترجم
۱۵	تقدیر و تشکر ناسندگین
۱۷	فصل اول: توسعه عدالت ترمیمی برای بزرگسالان
۱۸	گفتار اول: زمینه سازی
۱۸	مقدمه
۱۹	۱. توسعه نظری و عملی عدالت ترمیمی
۲۶	۲. توسعه عدالت ترمیمی در انگلستان
۲۸	۳. سازمان های تأمین مالی شده توسط CRP
۳۱	۴. ارزیابی
۳۲	۵. روش های تحقیق و تحلیل
۳۵	۶. توضیحی در مورد ترمینولوژی
۳۶	۷. ترتیب سازماندهی کتاب
	گفتار دوم: قرارداد دادن سازمان ها در متن عدالت (مروری بر اهداف، سوابق، ایجک و نتایج عدالت ترمیمی)
۳۹	
۴۱	۱. اهداف و دستاوردهای عدالت ترمیمی با بزهکاران بزرگسال
۴۱	۱-۱. مرکز حل و فصل اختلافات بروکلین
۴۳	۱-۲. مرکز خدمات میانجی گری لیدز
۴۴	۱-۳. مرکز خدمات ترمیمی / جبرانی کاونتری
۴۷	۱-۴. مراکز خدماتی اولیه اسکس، توتون و ولور همپتون
۴۹	۱-۵. طرح های آزمایشی با ارجاع دادگاه در نیوزیلند
۵۲	۱-۶. پروژه روش های حل و فصل ترمیمی در وینی پگ
۵۳	۱-۷. طرح های میانجی گری بزه دیده- بزهکار با بزهکاران بزرگسال در کانادا
۵۶	۱-۸. آزمایش های شرمساری بازپذیرکننده کانبرا (RISE)

- ۹-۱. طرح های آزمایشی با بزهکاران بزرگسال در اسکاتلند..... ۵۸
۲. اهداف و دستاوردهای عدالت ترمیمی نسبت به بزهکاران جوان و نوجوان..... ۶۰
- ۱-۲. آزمایش های شرمساری بازپذیر کننده کانبرا..... ۶۰
- ۲-۲. نشست های جوانان و نوجوانان در نیوزیلند..... ۶۳
- ۳-۲. نشست های عدالت نوجوانان در استرالیای جنوبی..... ۶۴
- ۴-۲. نشست های نوجوانان در ایرلند شمالی..... ۶۶
۳. اهداف و نتایج کلیدی از مطالعات قبلی..... ۶۹
۴. اهداف رویه ای..... ۷۰
۵. اهداف سازمان های استرالیایی..... ۷۵
۶. کنسرسیوم تحقیقات عدالت قضایی (JRC)..... ۷۷
۷. تشکل CONNECT..... ۷۹
۸. تشکل REMEDI..... ۸۱
۹. اهداف متفاوت ، مقاصد متفاوت برای ارزیاب..... ۸۳
- گفتار سوم: راه اندازی و اداره کردن سازمان های ترمیمی..... ۸۵
۱. راه اندازی سازمان ها..... ۸۷
۲. پوش محیطی و تعداد پرونده های دخیل..... ۹۰
۳. تجربه JRC در لندن..... ۹۳
۴. روش JRC در نورثومبریا..... ۹۴
۵. روش JRC در تیمزولی..... ۹۹
۶. تشکل CONNECT..... ۱۰۰
۷. تشکل REMEDI..... ۱۰۱
۸. از ارجاع تا رویداد عدالت ترمیمی: فرایند ریزش..... ۱۰۳
۹. افراد تا چه حد مایل به مشارکت در نشست یا میانجی گری بودند؟..... ۱۰۸
۱۰. ارجاع یا استخراج از قهرست پرونده های عدالت کیفری؟..... ۱۰۹
۱۱. آموزش و کارآموزی..... ۱۱۱
۱۲. مشاهده پذیر بودن و مشاهده پذیر ماندن..... ۱۱۲
۱۳. پیشینه حرفه ای تسهیل کنندگان چه باید باشد؟..... ۱۱۵
۱۴. عدالت ترمیمی باید در کجا مستقر و ارایه شود؟..... ۱۱۹

۱۵.	ارزیابی و نظارت.....	۱۲۱
۱۶.	عناصر هزینه و دانش مالی.....	۱۲۲
	گفتار چهارم: پاسخگویی، نظم بخشی و خطرپذیری.....	۱۲۷
۱.	خطرات ذاتی عدالت ترمیمی.....	۱۲۷
۲.	نخستین تلاش‌های بین‌المللی برای تدوین استانداردها.....	۱۳۰
۳.	خطرات بالقوه و راه حل‌ها: کاربرد نظم بخشی.....	۱۳۴
۴.	شبکه گمراهی - دامنه ارجاعات.....	۱۳۴
۵.	تسهیل برقراری ارتباط و رفع نابرابری‌های قدرت.....	۱۳۶
۶.	پاسخگویی برای عدالت مبتنی بر شور و تبادل آرا در چارچوب عدالت ترمیمی.....	۱۳۷
۷.	استفاده نامناسب از منابع مالی شده در طی جلسات ترمیمی.....	۱۴۵
۸.	عدالت ترمیمی و بزرگسالان: تئوری عدالت باز و علنی.....	۱۴۷
۹.	بازآفرینی عدالت ترمیمی؟.....	۱۵۰
۱۰.	نیاز به قانون‌گذاری تا چه حد وجود دارد؟.....	۱۵۲
۱۱.	بررسی خطرپذیری (ریسک).....	۱۵۵
۱۲.	پاسخگویی‌های چندگانه عدالت ترمیمی.....	۱۵۷
	فصل دوم: تجربه کردن عدالت ترمیمی.....	۱۵۹
	گفتار اول: به سوی عدالت ترمیمی.....	۱۶۰
۱.	مشارکت کنندگان در مورد دلایل حضور خود در رویداد عدالت ترمیمی چه گفتند؟.....	۱۶۲
۲.	نگرانی: آیا طرف دیگر موافقت خواهد کرد؟.....	۱۶۹
۳.	اهمیت آماده‌سازی.....	۱۷۰
۴.	بحث در مورد میانجیگری غیر مستقیم و مستقیم.....	۱۷۵
	گفتار دوم: از دریچه ای متفاوت (بررسی عدالت ترمیمی با استفاده از مطالعات موردی).....	۱۷۷
۱.	چرا ارایه مطالعات موردی عدالت ترمیمی؟.....	۱۷۷
۲.	تشابه و تفاوت - آیا چیزی به عنوان پرونده نمونه نوعی وجود دارد؟.....	۱۷۹
۳.	پرونده‌های نشست.....	۱۸۱
	پرونده ۱.....	۱۸۱
	پرونده ۲.....	۱۸۷
	پرونده ۳.....	۱۹۰
	پرونده ۴.....	۱۹۱

پرونده ۵.....	۱۹۲
۴. نتایج بررسی مطالعات موردی منفرد.....	۱۹۹
گفتار سوم: در طی رویدادهای ترمیمی.....	۲۰۲
۱. جامعیت، مشارکت و عدالت رویه‌ای.....	۲۰۲
۲. چه کسی دعوت شد و چه کسی آمد؟.....	۲۰۲
۳. چه کسی می‌توانست صحبت کند و صحبت کرد؟.....	۲۰۸
۴. ارتباط در میانجی‌گری غیر مستقیم.....	۲۱۲
۵. آیا همه قادر به بیان آنچه که لازم بود بگویند، بودند؟.....	۲۱۴
۶. عدالت رویه‌ای.....	۲۱۷
۷. بررسی هیجانات و اندام جرم.....	۲۲۱
۸. عذرخواهی‌ها و واکنش به عذرخواهی‌ها.....	۲۲۴
۹. حل مسئله برای آینده.....	۲۲۸
۱۰. ایجاد سرمایه اجتماعی: بازپذیری در جامعه محلی.....	۲۳۲
فصل سوم: نگاه دوباره به عدالت ترمیمی. نتایج کاردهای آن از نظر مردم چیست؟.....	۲۳۷
گفتار اول: دیدگاههای بزه دیدگان، رضایتمندی و احساس خاتمه یافتگی.....	۲۳۸
۱. نگاه دوباره به عدالت ترمیمی، قضاوت‌های کلی از رضایتمندی.....	۲۳۸
۲. آیا انتظارات برآورده شدند؟.....	۲۴۳
۳. فرایند بازگشت از بزه دیدگی: آسیب، نیاز به تشخیص، هراس، خشم و احساس خاتمه یافتگی.....	۲۴۴
۴. بزه دیدگی ثانویه و "زمان مناسب" برای عدالت ترمیمی.....	۲۴۵
۵. آیا عدالت ترمیمی، آثار هیجانی زیانبار مرتبط با بزه دیدگی را کاهش می‌دهد؟.....	۲۴۷
۶. احساس خاتمه یافتگی و امنیت.....	۲۵۰
گفتار دوم: توافقات برآیندی (نتایج) و پیشرفت آنها.....	۲۵۳
مقدمه.....	۲۵۳
۱. توافقات برآیندی (نتایج): سازمان JRC.....	۲۵۴
۲. بررسی محتوای توافقات برآیندی (نتایج).....	۲۵۶
۳. پاسخ‌های فوری به برآیندها.....	۲۶۱
۴. نوآوری، استاندارد سازی و بستر عدالت کیفری.....	۲۶۳
۵. نظارت بر پیروی از توافقات برآیندی (نتایج).....	۲۶۶
۶. رضایت از توافقات برآیندی (نتایج).....	۲۶۹

۲۷۱	۷. توافقات برآیندی (نتایج) و دیدگاه های نظری عدالت ترمیمی
۲۷۴	گفتار سوم: دیدگاه های بزهکاران (تکرار جرم و انصراف از بزهکاری)
۲۷۵	۱. نگاه دوباره به عدالت ترمیمی
۲۷۵	۲. قضاوت های کلی در مورد رضایت مندی
۲۸۰	۳. آیا ملاقات با طرف دیگر بهتر از میانجی گری غیر مستقیم بود؟
۲۸۱	۴. آیا مشارکت در عدالت ترمیمی بر تکرار جرم تأثیر گذاشت؟
۲۸۱	۵. چه چیزی می توانیم از لحاظ تکرار جرم بعدی اندازه گیری کنیم؟
۲۸۳	۶. انجام مقایسه ها
۲۸۷	۷. یافته های کلی ارزیابی ما از حکومت مجدد
۲۸۹	۷-۱. کند شدن روند تکرار جرم در بزهکاران
۲۹۱	۷-۲. عدم تأثیر معنادار بر مدت محکومیت مجدد و بر محکومیت یا عدم محکومیت مجدد بزهکار
	۷-۳. تمام گروه های JRC (نشست) در مانی که بطور کلی با هم در نظر گرفته شدند، هزینه بسیار کمتر محکومیت ها در مقایسه با گروه مانی که در شان اذند (میانجی گری چنین تأثیری نداشت)
۲۹۲	
	۷-۴. نشست ارزش هزینه صرف شده را داشت- کاهش هزینه محکومیت ها، هزینه اداره کردن سازمان را پوشش می داد
۲۹۳	
۲۹۴	۷-۵. عدالت ترمیمی، احتمال تکرار جرم افراد را بیشتر نمی سازد
۲۹۶	۷-۶. هیچ تفاوتی در محکومیت مجدد بین انواع بزهکاران یا جرایم وجود نیست
۲۹۷	۷-۷. اما تجارب بزهکاران از نشست مطمئناً بر تکرار جرم تأثیر گذار بودند
۲۹۸	۷-۸. آیا ما انتظار داشتیم که مشارکت در عدالت ترمیمی بر تکرار جرم تأثیر بگذارد؟
۳۰۱	گفتار چهارم: عدالت ترمیمی (آموخته های عملی)
۳۰۴	۱. درس های اصلی از ارزیابی عدالت ترمیمی
۳۰۷	۲. عدالت ترمیمی در جارجوب عدالت کیفری با بزهکاران بزرگسال
۳۰۷	۳. فرضیات و نگرانی هایی که اشتباه بودند
۳۰۷	۳-۱. این باور که بزه دیدگان تنها برای جرایم جزئی و با بزهکاران جوان مشارکت خواهند کرد
۳۰۸	۳-۲. این نگرانی که تضمین ایجاد محیط امن برای مشارکت کنندگان خیلی مشکل خواهد بود
	۳-۳. این دیدگاه که مرحله خاصی برای ارایه عدالت ترمیمی به بزه دیدگان وجود دارد، بنابراین ارایه آن در مراحل مختلف عدالت کیفری مشکل خواهد بود
۳۰۹	

- ۳-۴. نگرانی مبنی بر این مسئله که چون بعضی نظریه های عدالت ترمیمی بر مبنای بازیگری در "جامعه محلی" بنا شده اند، و به دلیل اینکه هیچ "جامعه محلی" در شهرهای غربی وجود ندارد، بنابراین عدالت ترمیمی قادر به دسترسی به فرصت ها، جذب حامیان یا بازپذیرانه بودن نخواهد بود ۳۰۹
۴. مسایل پدیدار شده مهم برای سازمان های آینده..... ۳۱۱
- ۴-۱. لزوم دقت داشتن در مورد تعارض منافع حرفه ای..... ۳۱۱
- ۴-۲. لزوم توسعه سازوکارهای کافی برای پاسخگویی و نظم بخشی..... ۳۱۲
- ۴-۳. اهمیت وجود جایگاه قانونی و اشارات برای تبدیل شدن به جریان اصلی عدالت..... ۳۱۳
- ۴-۴. نشئت یا میانجی گری؟..... ۳۱۵
- ۴-۵. کار با عدالت کیفری..... ۳۲۰
- ۴-۶. الهام بخشی و تحول بازی عدالت کیفری: مشروعیت و حل مسئله..... ۳۲۴
- ۳۳۱..... **References**

فهرست جداول و تصویر

جدول ۱-۲: ده هدف احتمالی.....	۷۷
جدول ۱-۳ ارقام ریزش و پرونده‌های منتج دریافت کننده عدالت ترمیمی برای REMEDI, CONNECT, JRC (اعداد به درصد در پراکنشها).....	۹۶
جدول ۱-۴ هزینه‌های برای هر سازمان در طی فاز اجرا.....	۱۲۵
جدول ۱-۵ لایه مشارکت کنندگان برای مشارکت در عدالت ترمیمی.....	۱۶۳
جدول ۱-۸ رضایت دیدگان از رویدادهای عدالت ترمیمی.....	۲۴۱
جدول ۱-۹ آیت‌های - جانم شده در ۳۴۹ توافق برآیندی ایجاد شده در نشست های JRC در طی فاز تصادفی سازی (فاز ۲).....	۲۵۸
جدول ۱-۱۰ رضایت بزهکاران از رویدادهای عدالت ترمیمی.....	۲۷۶
جدول ۱-۱۰ هزینه ها و صرفه جویی های JRC.....	۲۹۵
تصویر ۱-۱۰ تحلیل فراوانی محکومیت همدرد در طی دو سال با مقایسه گروه های عدالت ترمیمی و شاهد برای آزمایش های JRC*.....	۲۹۰

برنام آنکه جان را کثرت آموخت

پیشگفتار مترجم

وزارت کشور انگلستان در سال ۲۰۰۱ تصمیم به تأمین اعتبار مالی چندین سازمان عدالت ترمیمی تحت حمایت برنامه کاهش جرم^۱ (CRP) خود گرفت^۲. وزارت کشور پس از دعوت به مناقصه از سازمان‌های مختلف (سازمانها، شرکت‌ها یا کنسرسیوم‌ها) که مایل به اجرای آزمایشی یا توسعه عدالت ترمیمی بودند و همچنین پس از بررسی هفت پروژه عدالت ترمیمی موجود در انگلستان که تحت طرح CRP به مورد اجرا در آمده بودند (مایرز و همکاران ۲۰۰۱) سه سازمان را از میان آنها انتخاب کرد که در خود را در اواسط سال ۲۰۰۱ شروع کردند و تا ۲۰۰۳/۴ تأمین اعتبار شدند. نتایج فعالیت‌های این سه سازمان و ارزیابی مستقلی که نویسندگان انجام داده‌اند، تمرکز اصلی محتوای این کتاب را تشکیل می‌دهند.

سه سازمانی که وزارت کشور تصمیم به حمایت از آنها گرفت عبارت بودند از CONNECT، کنسرسیوم تحقیقات عدالت قضایی^۳ (JRC) و REMEDI که از بین آنها تنها REMEDI سازمان خیریه‌ای بود که از قبل فعالیت می‌کرد و در شفید مسقر بود. تأمین اعتبار مالی جدید قرار بود که از گسترش خدمات میانجی‌گری REMEDI به کل کشور، یورکشایر جنوبی حمایت به عمل آورد. سازمان CONNECT از پیشنهاد مشترک از انجمن ملی مراقبت و بازپذیری مجرمین در جامعه (NACRO) و سازمانی که در آن زمان مرکز خدمات تحقیق مراقبتی لندن مرکزی (ILPS) نامیده می‌شد و سپس بخشی از اداره ملی تعلیق مراقبتی انگلستان و ولز شد شکل گرفت. کنسرسیوم تحقیقات عدالت قضایی که از لحاظ تعداد کارکنان و گستره فعالیت‌های خود، بزرگترین سازمان در میان این سه سازمان به شمار می‌رفت، در مرکز جرم‌شناسی جری لی در دانشگاه پنسیلوانیا قرار داشت که دارای همکاری‌های مشترک با دانشگاه ملی استرالیا نیز بود. سازمان JRC که تحت هدایت و سرپرستی پروفیسور لارنس شرم و پروفیسور هیتراسترنگ قرار

1- Crime Reduction Program

۲- ((CRP)) طرح ابتکاری جامعی از طرف دولت در انگلستان و ولز بود که با هدف توسعه شیوه‌های مبتنی بر شواهد و ادله در انواع حوزه‌های پیشگیری از جرم و عدالت کیفری اجرا شد.

3- Justice Research Consortium

داشت، دارای پایگاه های عملیاتی در لندن، تیمز ولی و نورثومبریا و همکاری های مشترک با پلیس متروپولیتن (در لندن)؛ اداره ملی تعلیق مراقبتی، زندان سلطنتی بولینگدون، پلیس تیمزولی و مرکز خدمات میانجی گری اجتماعی اکسفورد (در تیمزولی) و پلیس نورثومبریا (در نورثومبریا) بود. مولفین در این کتاب سعی کردند با بررسی کارکرد این سه سازمان ترمیمی وارد "جعبه سیاه" عدالت ترمیمی شده و به این پرسش کلیدی که در کانون توجه این کتاب قرار دارد (یعنی چه چیزی برای بزهکاران و بزه دیدگان نتیجه بخش است)، پاسخ دهند.

در کشور ما در حدود سه دهه است که عدالت ترمیمی در ادبیات حقوقی، ظهور و بروز پیدا کرده است. موضوع مقالات، کتب، پایان نامه ها و به طور کلی تحقیقات علمی قرار گرفته است. اما کانون توجه این پژوهش ها، مفهوم و مبانی نظری عدالت ترمیمی بوده است و کمتر وارد حوزه عملکرد شده است. البته ترمیمی در کشورهای متمدن سال هاست که عملیاتی شده و به طور نظام مند و تحت قوانین بدو در حال اجراست و اطلاع از نتایج برنامه های ترمیمی و نقاط ضعف و قوت این برنامه ها و ضرورت اصلاحاتی که نهاد های مجری در فرآیندهای ترمیمی باید مد نظر داشته باشند، می تواند زمینه ساز پیش بینی این برنامه ها در قوانین موضوعه و اجرای هدفمند آنها در کشورمان باشد و به مراتب کمتر از اندیشه تا عمل در حوزه عدالت ترمیمی سرعت ببخشد.

با توجه به اینکه این جریان (گذار از اندیشه تا عمل) با تحولات تقنینی در قوانین مجازات اسلامی و آیین دادرسی کیفری در سال ۹۲ به خصوص پیش بینی نهاد های همجو میانجی گری و ابلاغ آیین نامه اجرایی آن در سال ۹۴ وارد مرحله نوینی شده است، مطالعه کتاب هایی از این دست می تواند راهنمای مدونی باشد برای مجریان دستگاه عدالت کیفری در مسیر اجرای فرآیندهای ترمیمی و چراغ راهی باشد برای متفکرین و پژوهشگران در این حوزه تا با تغییر در نگرش تحقیقاتی خود، در حوزه بررسی نتایج و عملکرد نظام عدالت ترمیمی در کشورهای متمدن و انتقال این تجارب در قالب تالیف و ترجمه به ادبیات حقوقی کشورمان گام بردارند.

علی طالع زاری^۱

گرگان، پاییز ۱۳۹۴ خورشیدی